ประเทศไทยกับการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญามินามาตะว่าด้วยปรอท

เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ได้เข้าร่วมเป็นวิทยากรในการสัมมนา เรื่อง “๖๐ ปี โรคมินามาตะ : การเรียนรู้หายนะจากมลพิษอุตสาหกรรมเพื่อสร้างสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน” ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดขึ้นโดยความร่วมมือของศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเครือข่าย ๙ สถาบันวิจัย (CURIN) ศูนย์วิจัยเปิดมินามาตะศึกษา มหาวิทยาลัยคุมาโมโตกักกุเอ็ง Minamata Solidarity และมูลนิธิบูรณะนิเวศ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอันตรายของปรอท และสารมลพิษอื่นจากภาคอุตสาหกรรม โดยใช้บทเรียนจากโรคมินามาตะในประเทศญี่ปุ่นเป็นกรณีศึกษา

โรคมินามาตะ (Minamata) เป็นโรคที่เกิดจากการได้รับพิษปรอท ชื่อโรคเรียกตามอ่าวมินามาตะ ซึ่งมีการปนเปื้อนของปรอทจากโรงงานผลิตอะซีตัลดีไฮด์ที่ใช้ปรอทเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา และได้ปล่อยน้ำเสียลงสู่อ่าว ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๕๑๑ เป็นผลทำให้ชาวเมืองมินามาตะมากกว่า ๒,๐๐๐ คน ทั้งชาวประมง และผู้บริโภคปลาและหอยมีอาการป่วยของโรคทางระบบประสาท ได้แก่ อาการชามือ เท้า แขน และขา ตลอดจนริมฝีปาก ม่านตาหรี่เล็ก อารมณ์หงุดหงิด กระวนกระวาย พูดช้าและไม่เป็นภาษา ฟังไม่ได้ยิน การใช้มือและเท้า หรือกล้ามเนื้อแขนขาไม่สัมพันธ์กัน บางรายมีอาการหนักมากจนควบคุมตนเองไม่ได้ และเป็นอัมพาตได้ในที่สุด

โรคมินามาตะ ทำให้ทั่วโลกตระหนักถึงพิษภัยอันตรายของปรอท และได้บรรลุข้อตกลงร่วมกันในการจัดทำกฎหมายระหว่างประเทศ “อนุสัญญามินามาตะว่าด้วยปรอท (The Minamata Convention on Mercury) ” ขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงอันตรายของปรอทต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยอนุสัญญาดังกล่าวยังไม่มีผลใช้บังคับจนกว่าจะมีประเทศให้สัตยาบันครบ ๕๐ ประเทศ ปัจจุบันมีประเทศให้สัตยาบันแล้ว ๓๐ ประเทศ สำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชีย มีประเทศที่ให้สัตยาบันในอนุสัญญามินามาตะฯ แล้ว ๔ ประเทศ คือ ราชอาณาจักรฮัชไมต์จอร์แดน ญี่ปุ่น มองโกเลีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในระหว่างเวลา ๑๗.๓๐ – ๒๐.๓๐ น. อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ยังได้มีโอกาสพบปะหารือกับผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอาจารย์มหาวิทยาลัยคุมาโมโตกักคุเอ็ง ผู้อำนวยการศูนย์ความร่วมมือเพื่อผู้ป่วยโรคมินามาตะ ผู้ป่วยโรคมินามาตะ และผู้อำนวยการมูลนิธิบูรณะนิเวศ เพื่อรับทราบท่าทีไทยต่ออนุสัญญามินามาตะฯ ความก้าวหน้าในการดำเนินการเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานของประเทศญี่ปุ่น

สำหรับความก้าวหน้าของประเทศไทยในการดำเนินการเพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญามินามาตะฯ ประเทศไทยได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอนุสัญญามินามาตะฯ ภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ และได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดทำโครงการศึกษาความพร้อมของประเทศไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญามินามาตะฯ และการจัดประชุมเวทีสาธารณะทั่วประเทศ ซึ่งให้ผลในทิศทางเดียวกันว่า ประเทศไทยควรเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญามินามาตะฯ เนื่องจากมีผลดีมากกว่าผลเสีย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ได้ทันทีเมื่อไทยเข้าร่วมเป็นภาคีฯ ในการประชุมคณะอนุกรรมการอนุสัญญามินามาตะฯ ครั้งที่ ๔/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๙ จึงมีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการออกอนุบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติเดิมที่มีอยู่แล้วให้ครบถ้วนเสียก่อน แล้วจึงค่อยดำเนินการขอภาคยานุวัติต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรี โดยมอบหมายกรมควบคุมมลพิษในฐานะศูนย์ประสานงานอนุสัญญามินามาตะฯ ประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ดำเนินการดังกล่าวบรรลุผลโดยเร็วต่อไป

****

60